

Nr 9 | September 2015

Bitidningen

Paul Svensson kock och biodlare

Spännande
biodling i fjällen

Rekord på
öppet hus

BIODLARNÄ

Av Biodlare För Biodlare

Lördagsöppet på LP:s Biodling!
T.o m september är det öppet på
helgfria lördagar mellan kl 9-13
Välkomna!!

Nya 6-ramars
avläggarlådan!

Oxalsyra och ättika!
Beställ via mail
eller på telefon
0533-63111

Nackakupan

Allt för din biodling!

LP:s Biodling AB

Vi köper din honung!

Hör av dig för att få honungsavtalet för 2015. shop@lpsbiodling.se eller 0533-63111

Vi köper gärna ditt överskottsvax!

Anmäl dig till vårt nyhetsbrev på www.lpsbiodling.se för att ta del av nyheter och erbjudanden!

Besök vår webshop: www.lpsbiodling.se

Kupor och tillbehör.
Trä- och plastkupor.

Våra egna Töreboda-kläder
och även BJ Sherriff original

**Redskap och
skyddskläder.**

Honungshantering.
Slungare, kärl, silar, glas.

KRAV-godkänt renseri

Bivaxkakor.
Cellstorlekar:
4.9, 5.1, 5.3 mm

VAX KÖPES!
57 kr/kg exkl. moms

Pollenfälla
att placera
framför flustret.

Pollentork.

Töreboda-kupa i EPS
Yttermått 462x462 mm.

Öppettider: Mån-tors 9-17, fre 9-16
Lunchstängt: 12.30-13.30

Allt för biodlaren
Stor som liten

MS BIREDSKAPSFABRIKEN AB

Tel 0506-102 73 www.biredskapsfabriken.se

Föreningsbigårdar stärker samhörigheten

Efter en rekordblöt sommar hoppas nog de flesta på en bra augusti så att det blir någon honung i år (åtminstone i Norrbotten).

I går (25/7) hade Norrbottens biodlardistrikt sommarmöte i Kalix där det trots regnväder på morgonen kom ett trettio-tal biodlare som bland annat blev visade hur en behandling med myrsyra mot varroa går till. Detta kan tyckas skåpmat för de flesta men i och med att Norrbotten, utom just gränsälvområdet varit förskonade från detta kvalster, så var det nytt och bra för de som var där att se hur snabbt och ändå enkelt denna behandling görs. Det avdramatiserar problemet med behandlingen. Jag kan glädjande rapportera att det nu finns tre aktiva biodlare med bin i Gällivare, så bi-Sverige har blivit lite längre.

Ingevald Holmqvist
Styrelseledamot
ingevald.holmqvist@biodlarna.se

SBR firar snart 100 år som organisation, det kan vi alla vara med och uppmärksamma genom att gå igenom gamla handlingar i föreningarna och scanna in foton eller annat som belyser föreningens verksamhet under detta århundrade. Ett bra sätt att få inspiration till nyaktiviteter är ofta att gå igenom vad föreningen gjort tidigare, framförallt innan man själv blev medlem.

Föreningsbigårdar har jag förstått är något som inte alla 280 biodlarföreningar har. Dock kan det vara ett bra redskap för att stärka medlemmarnas tillhörighet i föreningen. För det är väl så att de flesta biodlare började med biodling för att få arbeta med bin inte ingå i en förening och göra en massa saker där. Ändå är föreningen viktig för den enskilde biodlaren för det är där igenom erfarenheter kan förmedlas och förhoppningsvis bli till ny kunskap. En föreningsbigård är något vi diskuterat av och till i den förening jag tillhör men vi har inte hitintills haft någon. Men nu har vi genom samarbete med hushållningssällskapet fått tillgång till lokaler som ska fungera som vår föreningsbigård. Där vi förhoppningsvis ska kunna intressera fler att bli biodlare och kunna träffas och utbyta erfarenheter under hela året.

Till sist lite om björnarna. Hitintills har det endast kommit in en rapport om björnskador till mig och den är från Uppland. Det är viktigt att vi själva håller statistik på antalet skador av björn så vi har något att trycka på med mot myndigheterna. I höst skall SLU lämna sin utredning om rovdjursskador till regeringen, som materialet ser ut i dag så blir det en förbättring mot dagens regler för oss som biodlare. Dock kommer vi inte att veta något förrän regeringen fattat ett beslut om denna utredning men vi får väl hoppas på det bästa.

Önskar er alla en trevlig bihöst!

Är det något nummer av Bitidningen du inte fått? Kontakta SBR:s expedition, 0142-482000, sbr@biodlarna.se

Bitidningen

Årgång 114

Redaktion: Storgatan 41 G, 69632 Askersund
Redaktör: Anna Ahnér
Telefon: 0142-482006
E-post: anna.ahnér@biodlarna.se
Bitidningen utges i 12 nummer årligen varav tre nr är dubbelnummer. Tidningen utkommer strax före aktuell månad.
Material- och annonsinformation: Sid 31.
Manusstopp den första i månaden, knappt en månad före utgivningsdagen.
Tryck: V-TAB Vimmerby
Trycks på miljövänligt papper. ISSN 0006-3886

Ansvarig utgivare:

Förbundsordförande Marita Delvert,
Grevgatan 35, 11453 Stockholm.
Telefon: 0736-737428.

Epost: marita.delvert@biodlarna.se

Sveriges Biodlares Riksförbund är en politiskt, religiöst och etniskt obunden ideell organisation, som bygger på principen om frivilligt, individuellt medlemskap. SBR ska arbeta för att utveckla svensk biodling som näring och meningsfull fritidsysselsättning, sprida kunskap om biodling, honungens egenskaper och pollinerings betydelse.

Förbundsexpedition:

Borgmästaregatan 26, 59634 Skänninge.

Telefon: se telefonlista på sidan 31.

Bankgiro: 512-7113 (medlemsavgifter)

Bankgiro: 413-6149 (övriga betalningar)

Plusgiro: 8685-0

E-post: sbr@biodlarna.se

Adressändringar meddelas till förbundsexpeditionen, 0142-482000.

Öppet: Mån-tors 08.00-16.00. Fre 08.00-14.00

Webbplats: www.biodlarna.se

Aktuella nr kan läsas via hemsidan.

Äldre BT kan laddas ner från hemsidan.

Läs Bitidningen även på internet! Via hemsidan – www.biodlarna.se

Beecome	5
I bigården	6
Förbundets kommittéer	11
Tv-kocken Paul Svensson	12
Svenska Bin	14
Bodling i Åres fjällvärld	16
Rekord på Öppet hus	18
Biodlarträff i Kalix	22
Inför höstens årsmöten	23
Bihälsa	24
Årsrapport 2015	26
Honungsbedömningskort	27
Plantera buskar	28
Vi minns, Almanackan	29
Marknaden	30

Nästa nummer (10 – oktober-numret) utkommer i slutet av september.

MANUSSTOPP: 1 september.

Numret därpå (11/12-15) i slutet av oktober.
Manusstopp: 1 oktober.

Manusstopp: Nr 1/2-1 dec, nr 3-1 feb, nr 4-1 mars, nr 5-1 apr, nr 6-1 maj, nr 7/8-1 juni, nr 9- 1 aug, nr 10-1 sep, nr 11/12-1 okt

Omslagsbilden:

Kocken Paul Svensson har skaffat egna bin. Se sidan 12. Foto: Anna Lind Lewin.

Pricken över i:et på omslaget påminner om att drottningen märks blå i år.

Unik biodlarkonferens ordnas i mars 2016 i Malmö

MARITA DELVERT

Become är en mässa/konferens som täcker in hela fenomenet biodling från näring till hobby, från honungsproduktion till pollinering, från forskning till rådgivning, från miljögarant till matproducent.

Det är en i biodlarsammanhang unikt omfattande utställning som kombineras med föreläsningar och workshops. Allt detta planeras att gå av stapeln på den nya kongressanläggningen Malmö Live, mitt i centrala Malmö, den 11–13 mars 2016.

Välbesökta mässor

Become är initierat av European Professional Beekeepers Association (EPBA)

och startade för fyra år sedan i Frankrike. Sedan dess har den hållits i Belgien och Tyskland. Det har i samtliga fall varit välbesökta event med 3 000 till 5 000 besökare.

Become i Malmö planeras att vara ett samarrangemang mellan SBR, Biodlingsföretagarna, EPBA, SLU, Akademikonferens och ett antal sponsorer.

SBR deltar tills vidare i planeringen. I mitten av september tas slutligt beslut om arrangemangets genomförande. Då ska förutsättningarna ha klarnat. Finansiering beräknas ske via utställare, sponsorer och deltagaravgifter. Från nationella honungsprogrammet kommer 250 000 kronor.

Digert program

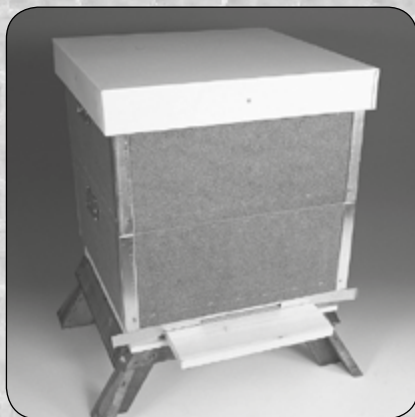
En styrgrupp är tillsatt bestående av representanter för SBR, BF och SLU. Ett digert program utlovas med parallella före-

Loggan till Become 2016.

läsningar i olika ämnesområden och språk så det alltid finns något för alla. Programställning pågår för fullt och förslag och abstracts är välkomna.

I dagarna släpps hemsidan www.become2016.com där all information kommer att göras tillgänglig.

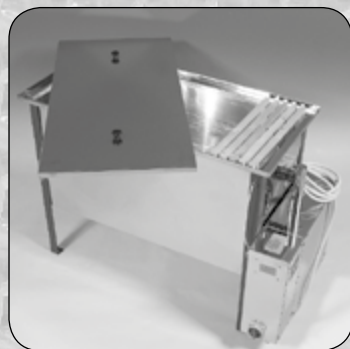

Honungsburkar - Glasburkar - Plastpaket - Bulkpall.
Vi säljer glasburkar i plastpaket / bulkpall precis som vanligt, 350, 500, 700 gr samt sexkantsburkar i olika storlekar

Skälderhuskupan

- Lång livslängd
- Stabil konstruktion
- Idealisk för vandringsbiodling
- Välisolerad
- Flera bottenalternativ

Vaxsmältare - Finns i många olika storlekar.

Tappmaskiner - Litet eller stort bord.

Flexikupan

- Lätt
- Förstärkta sarger
- Hög densitet
- Ingjuten rambärrarlist
- Prisvärd
- Botten med varroabricka
- Storlek: LN, HLS

Apistan & Apiguard är idag godkänd receptfri veterinär medicin och inhandlas på apotek.

För mer info se www.joelvax.se

Vax Köpes

Joel Svenssons Vaxfabrik, 266 94 Munka-Ljungby

Tel: 0431 - 43 00 55, Fax: 0431 - 43 18 55

www.joelvax.se, E-post: info@joelvax.se, Frakt o exp.avgift tillkommer

Vax Köpes

I bigården

LARS-GÖRAN ARVIDSSON

Lars-Göran Arvidsson heter jag och är nu inne på mitt 36:e år som biodlare. Jag bor på landet mellan vikarna Bråviken och Slätbaken, vilket är Vikbolandet, som är en del av Norrköpings kommun.

Jag kommer under året att skriva om hur jag och även föreningen arbetar. Detta efter de förutsättningar som råder här hos oss. Du måste beakta att det kan råda helt andra förutsättningar lokalt just hos dig.

Eftersom det finns fler åsikter om hur man sköter bin än det finns biodlare, är det upp till dig som läsare att ta till dig det du tycker är bra.

**”Sommaren är kort, det mesta regnar bort...”
sjunger Thomas Ledin. I år verkligen sannare än någonsin. Lågtrycken har avlöst varandra med regn och kyla.**

”Den märkligaste bisommar jag upplevt som biodlare”

Visserligen säger meteorologerna att det bara varit marginellt kallare än normalt, men i så fall har den lilla skillnaden varit det som hämmat nektarproduktionen.

Efter ännu en skonsam vinter såg det otroligt bra ut när jag tittade i samhällena i slutet av april. Knökfullt med bin redan då och dags att utöka med en yngellåda. Kan inte komma ihåg när det var så bra sist, och det såg mycket lovande ut. Men så kom en kall maj och minst lika dåliga juni och juli. Visst höstrapsen som vi hade mycket av i år blommade och bina drog in en hel del, men hälften hade kanderat och blev kvar i ramarna när jag slungade.

När detta skrivs i slutet av juli står den mesta honungen kvar på kuporna. Inte är det så mycket heller. Normalt skulle större delen av skörden redan varit bärgad. Det är fortfarande lite drag, all blomning är ju försenad, men jag tror inte att det ger något att tala om i lådorna. Nej, detta är både den märkligaste och sämsta bisommar jag upplevt under mina 36 år som biodlare.

Svärmningen verkar också varit värre än normalt. Åtminstone på försommaren. Men inte hos mig! Vi har haft en enda svärm och då den 22 juli när svärmtiden borde varit förbi. Den kom från det enda

samhälle som svärmade förra året. Det var en andrasvärm eftersom drottningen var vingklippt och vi hade koll på att den skulle komma. Jag har funderat på varför jag inte får så många svärmar. Vädret och draget är detsamma för oss alla, och många har bin av samma stam som mina. Kan det ha med rammåttet att göra? Jag är ganska ensam om Svea och drottningen går på två hellådor. Gott om plats alltså. Jag börjar bli övertygad om att Pelle Ljungholm hade rätt när han hävdade att Svea är bästa rammåttet.

Invintring

September var åtminstone förr den normala invintringsmånaden. Men jag kommer ihåg att min mentor Göran nästan aldrig hann börja förrän in i oktober och det funkade också. Men numera börjar allt flera att vintra in redan i augusti, så när detta läses kanske många redan är klara. Men har man sent drag från ljung eller bladhonung måste man avvakta till detta är slut. Dock ska man passa sig för cementhonung. Den innehåller en trisackarid, meliziose, som gör att honungen kristalliserar stenhårt i kakorna och bina har ingen möjlighet att tillgodogöra sig den. Källan är en lus,

Lachinella costata, som håller till på gran och lärk och draget kommer på hösten. Sådan honung måste ut ur kupan innan inmatning och sedan ger man bina foder omgående så att de inte har plats för lusherhonungen.

Innan invintringen börjar skall slutskattning ske. Eftersom draget nu är slut brukar det vara besvärligt med tjuvbin. Som jag skrev i förra numret rekommenderar jag bitömmare. Om man skakar och/eller borstar bina gäller det att vara snabb. Jobba gärna tidig morgon eller sen kväll. Se också upp så att det inte finns någon oparad drottning i skattlådan (efter yngeluppflytning).

Drottning måste finnas

Att samhället måste vara viseriktigt är en självklarhet, men tyvärr invintras allt för många viselösa samhällen. Man behöver inte ha sett drottningen även om det är roligt. Det räcker med att det finns ägg. Var också uppmärksam på om det finns viseceller, även utkrupna. Kan vara stilla byte på gång. Är det sent på säsongen kanske den nya drottningen inte hinner para sig. Ett knepigt läge. Försök få tag på en ny drottning och byt. Se då till att också alla celler

Hemsnickrad foderlåda. I underkant på första skiljeväggen finns förbindelse till mellanrummet med flottören. Ett nät sitter där för att förhindra att bina går in i foderbehållaren. Det tas bort vid sista givan och bina slickar behållaren helt ren. Det finns även många andra konstruktioner av foderlådor.

Anläggning för fodertillverkning.

Anläggningen sedd ovanifrån.

Tillredning av sockerlösning. Rundpumpning pågår, pumpen skymtas under ytan.

En avläggare på fem rammar efter invintring i september 2014. Bina hade lite trångt och bosatte sig på utsidan. De gick in så småningom och det blev ett fint samhälle på våren.

Foderlösning i en hink med Lecakulor som flöten. En tomlåda skall sättas utanpå.

Foderballonger funkar också bra.

Invintra bara starka samhällen

► rivs och en eventuell ungdrottning tas bort innan tillsättning. Att vintra in med gamla drottningen är en chansning. Ett alternativ är att slå ihop med ett annat samhälle. Det är bättre att dela ett starkt samhälle på våren än att stå med ett som inte fungerar.

Minst fem rammar med bin

Invintra bara starka samhällen. Annars är det bättre att slå ihop och dela igen till våren. Bina bör täcka minst fem rammar, helst fler. Om det är lite bin är det bättre att tränga ihop dem än att ha en massa tomrum. Bina skall vara i rätt ålder, men det går inte att göra något åt nu. Invintringsarbetet startar egentligen senast i början av augusti med att man ser till att det finns tillräckligt med ägg/ungel. Sex-sju rammar är en bra tumregel. Lämna kvar honung så att bina inte svälter innan vinterfodret ges. Lämna inte kvar för mycket blad- eller ljunghonung. Den mår bina inte bra av. Det bör även finnas någon ram med pollen.

För mig som har Svea räcker det gott att vintra in på en hellåda. Samma sak med Norsk och andra stora rammar. Även med LN räcker en hellåda, men med mina

Vinterutrymmet kan minskas med en folieklädd frigolitskiva.

erfarenheter från föreningsbigården tycker jag det är bättre med två lådor. Med andra låga rammått bör man fundera på hur många lådor som behövs. I tråkgupor anpassar man antalet övervintringsrammar efter bistrykan. Det kan man behöva göra även med uppstaplingskupor genom att dela av lådan med en vinterlucka (eller en frigolitskiva inslagen i aluminiumfolie) längst bak.

Dags för vinterfodring. Blanda sockerlösning själv eller köpa färdigblandat foder, till exempel Bifor? Har man bara ett fåtal samhällen är Bifor bekvämt. Men Bifor är cirka 50 procent dyrare än socker så det lönar sig snabbt med egen tillredning.

Jag ger mina samhällen cirka 18 kg räknat som rent socker. Som Bifor motsvarar detta 1½ hink. Jag blandar sockerlösning själv och ger i foderlådor. I år skall jag också prova att i en tomlåda uppe på ramarna ställa en hink med foder. På ytan Lecakulor (måste tvättas från damm före användning) så att bina inte drunknar. Men de gamla klassiska foderballongerna fungerar också bra. Lite mer jobb och tar lite längre tid eftersom varje ballong bara rymmer motsvarande 3 kg socker. Alltså totalt 6 ballonger innan det är klart.

Ättika för pH-värdet

Fodret blandas i proportionerna 6 kg socker till 4 liter vatten. Jag sätter också till en tsk ättiksprit/6 kg socker. Ättikan justerar pH-värdet så att det blir mer som honungens pH. Den lär också förbättra hållbarheten. Värme och omrörning påskyndar upplösningen av sockret. Jag har en 200 liter vattentunna med kran i vilken jag har en dränkbar pump som jag pumpar runt lösningen med, dock ingen värme. Jag fyller kärlet med 55 liter vatten, startar pumpen och sedan matar jag på med socker, totalt 80 kg. Lite i taget annars orkar inte pumpen med. Sedan kör

Aplicering av Apistanremsor. Remsorna sätts in mellan ram 2 och 3 och 7 och 8.

jag tills sockret löst sig. Det kan ta lite tid, men sköter sig självt. Utrustningen finns att köpa på flera olika ställen för en rimlig peng, under tusenlappen totalt. Köp gärna en pump med lite högre effekt. Den orkar bättre. Jag räknar på att socker blir 80 – 90 kr billigare per samhälle än Bifor, så på 10 samhällen har utrustningen betalt sig första året.

Bekvämt med hink

I föreningsbigården använder vi av bekvämlighetsskäl Bifor. En hink innehåller 12 kg rent socker. Men en hink är inte tillräckligt. Vi ger cirka 1½ hink. Bekvämt att vända hinken över hålet där foderkoppen normalt finns. Ett problem med Bifor är att bina gärna täpper igen de små hålen på hinkens lock. Ett tips är att borra upp en del av dem. Jag använder en 2 mm borr. Det minskar risken för att bina sätter

igen hålen och fodringen går också lite fortare.

Börja fodra alla samhällen samtidigt gärna en regnig dag eller på kvällen för att minska röveririsken. Vänta gärna med sista fodergivan ett par veckor så att yngel hinner krypa ut.

Kolla efter yngelröta

Håll koll efter tecken på yngelröta. Den uppträcks lättare på hösten när yngelmängden minskar. Enstaka eller öar av insjunkna celler kollas. Stick ner en tändsticka eller dylikt och rör om. Blir det en tråd när du drar upp den är det fara å färde. Bitillsynsmannen måste enligt lag omedelbart kontaktas vid misstanke om yngelröta.

Samhällen angripna av varroa, vilket är fallet i så gott som i hela landet, måste också enligt lag behandlas. Det finns flera olika metoder.

Att använda färdig foderblandning är bekvämt.

Apistan ges i samband med invintring. Remsorna skall sitta inne 6–8 veckor och måste sedan tas ut. Vaxet i ramarna som suttit närmast remsorna skall kasseras när ramen lämnat kupan. Märk alltså dessa ramar tydligt. Resistens mot den verk samma substansen i Apistan, taufluvalinat, har konstaterats på flera håll i landet varför fortsatt användning av Apistan ➤

Sven Petterssons botten i sommarläge.

...och i vinterläge.

Sven Petterssons bottenmodell med sommar- och vinterläge

► är en chanstagning. Det gäller även andra närbesläktade medel som egentligen inte är tillåtna men som jag vet används ändå.

Jordbruksverkets skrift

Andra metoder är Apiguard (tymol), och organiska syror. Jag har bara erfarenhet av oxalsyra och det kommer jag att skriva om i nästa nummer. Men bra beskrivningar finns i Jordbruksverkets skrift som kan hämtas på SBR:s hemsida.

När bina fått sitt foder sätter jag en sarg mellan yngelrum och botten. Det går lika bra med en tomlåda, till exempel halvlåda. Dess främsta uppgift är att säkra lufttillförseln. Det är nu ingen risk att nedfallande döda bin täpper till. Samhället blir bättre och mindre risk för mögel. Dessutom dämpar lådan mot fåglarnas pickande så bina störs mindre. Att säkra mot möss är också en god idé. Ett spärrgaller framför flustret eller under yngelrummet (under sargen om sådan används) fungerar bra.

Bin fryser inte ihjäl

Jag väntar med isolering på toppen till någon gång i februari när yngelsättningen startat igen. Bin fryser inte ihjäl så länge de har mat. Ju förr äggläggningen upphör och bina går i klot desto bättre. Med isolering riskeras utdragen yngelproduktion,

bina måste hålla värmen i yngelklotet och foderförbrukningen ökar.

Ny bottenmodell

Min kollega i Norrköping Sven Pettersson och jag har väldigt lika åsikter om biodling, kanske för att vi började samtidigt och hade samma läromästare bland de gamla rutinerade Norrköpingsodlarna. Vi tycker bland annat att man inte skall krångla till saker i onödan. Han har konstruerat en ny bottenmodell. Väldigt enkel. På en skiva med yngelrummets mått sätter man på ena sidan list (jag valde 25 mm) på tre sidor. Fjärde kortsidan är flusteröppning. Detta är sommarläget. På skivans andra sida sätter man två högre lister (jag har 70 mm) längs långsidorna och öppet på kortsidorna. Detta är vinterläget. När infodringen är klar vänder man på botten till vinterläge och bina får bra ventilation genom korsdrag. Säkring för möss görs genom att fästa spärrgallerremisar på respektive kortsida. Gott om plats för varroainlägg i båda lägena. Lätt att på vintern både se hur mycket döda bin som trillat ner och att rensa ut dem. Till våren vänder man bara på botten. Enkel att tillverka själv till en ringa kostnad. Jag testade den i vintras och den fungerade utmärkt.

Invintringen är också ett bra tillfälle att byta drottning. Ta bort den gamla,

häng in den nya i utättningsbur och ge foder. Bina är fullt upptagna med att ta in fodret och accepterar den nya drottningen. Det är sällan en tillsättning i samband med invintring misslyckas, men för säkerhets skull bura den gamla tillsammans med följebin och håll henne vid liv tills man vet att den nya är accepterad. Det kan bli nödvändigt att byta döende följebin om det drar ut på tiden, men drottningen brukar klara sig.

Vaxhantering i nästa nummer

Nu kommer hösten och mörkret med stormsteg men det finns fortfarande lite att göra innan vi kan slå oss till ro och läsa biböcker. I nästa nummer kommer jag att skriva lite om vaxhantering och oxalsyra-behandling.

Vill du bli skribent för nästa års I bigården? Eller känner du någon som du tycker passar? Hör av dig till anna.ahner@biodlarna.se eller 0142-482006.

Kommittéer och grupper arbetar för bättre villkor inom biodlingen

JONAS ERIKSSON

Det har gjorts en del förändringar i förbundets kommittéer och arbetsgrupper under våren. Så här ser det ut nu.

Förbundet skall arbeta för att biodlingens villkor skall förbättras, samt utveckla biodlingen som näring och meningsfull fritidssysselsättning.

Vidare skall Biodlarna arbeta för att sprida kunskap om biodling, honungens goda egenskaper och pollinerings betydelse. Ett sätt att utveckla många olika arbetsområden samtidigt är att förbundet organiserar detta arbete i kommittéer, arbetsgrupper eller genom specifika bolag.

För närvarande har förbundet följande centrala kommittéer, intressebevakning, arbetsgrupper och ägda bolag (obs! ytterligare personer kan tillkomma i respektive kommitté, följ detta på vår hemsida):

Kommittéer

- Biavelskommittén (Ny), ordförande Richard Brolin, ledamot Anders Sand.
- Bihälsokommittén (Ny), ordförande Sture Käll, ledamöter Preben Kristiansen, Carina Karlsson, Johan Wallin, Klas-Olof Ohlsson.
- Biodlingskommittén (Nygammal), (tidigare bestod denna kommitté av bihälso- och avelsfrågor, som nu blivit egna kommittéer). Ordförande Lars Hellander, ledamöter Ingmar Wahlström, Anita Persson, Per Thunman, Johan Ingjald (under denna kommitté kommer det att bland annat ligga arbetsområden som: redskap, metoder, ekobiodling).
- Kommunikationskommittén, ordförande Hanne Uddling, ledamöter Ingevald Holmqvist, Richard Brolin, adjungerad Anna Ahné.
- Kvalitetskommittén, ordförande Ingmar Wahlström, ledamöter Richard Brolin, Anders Lignell, Elisabeth Wilhelmsson, adjungerad Jonas Eriksson.

Biavelskommitténs ordförande Richard Brolin.

Bihälsokommitténs ordförande Sture Käll.

Biodlingskommitténs ordförande Lars Hellander.

Kommunikationskommitténs ordförande Hanne Uddling.

Kvalitetskommitténs ordförande Ingmar Wahlström.

Utbildningskommitténs ordförande Monica Selling.

Näringsbiodlarkommitténs ordförande Viktoria Bassani.

Björnnätverket leds av Ingevald Holmqvist.

- Näringsbiodlarkommittén, ordförande Viktoria Bassani, ledamöter Anders Hansson, Rasudin Becirbegovic, Stig Hansson.

- Utbildningskommittén, ordförande Monica Selling, ledamot Karin Persson, adjungerad Lotta Fabricius Kristiansen.

Intressebevakning

- Björnnätverket, leds av Ingevald Holmqvist.

- Internationellt arbete, sammanhållande Sture Käll och Marita Delvert. Denna bevakning sker i samarbete med BF och med Martin Lindell som ansvarig hos Biodlingsföretagarna.

Arbetsgrupper

- Bibutiksgruppen, sammankallande Monica Selling, deltagare Marita Delvert, Maj-Britt Järnvall, Hanne Uddling, Jonas Eriksson.

- Rapporteringsgruppen, sammankallande Jonas Eriksson, deltagare Lasse

Hellander, Sture Käll, Preben Kristiansen, Maj-Britt Järnvall.

Ägda Bolag

- Svensk Biavel (ägs 50 procent av Biodlarna och 50 procent av Biodlingsföretagarna), ledamöter i bolagets styrelse från Biodlarna är Anders Sand, Pierre Atterling.

Övergripande för samtliga kommittéer och grupper är att se över om det finns fler personer som kan knytas till respektive gruppering och då i kombination mot avvägningen, när det gäller kostnader för att fler deltar.

Läs mer om varje kommitté på vår hemsida, där det framgår vilka uppgifter man har att behandla och arbeta med. Där får du också den senaste uppdateringen vilka personer som ingår.

Är du specifikt intresserad av något ämnesområde, kontakta gärna någon av de personer som ingår i respektive kommitté/grupp.

Svenska kockar med intresse för hållbarhet och närodlade råvaror börjar nu samarbeta med lokala biodlare. Några av dem, som tv-kocken Paul Svensson, skaffar också egna bin hemma i trädgården.

Projektet att sammanföra kockar med bin och honung är ett initiativ från Svenska Bin och Lotta Fabricius Kristiansen, biodlare och projektledare.

TEXT OCH FOTO: ANNA LIND LEWIN

Medvetna kockar vill samarbeta med

Kuporna kom på plats i maj under ledning av Lotta, vars bin från Kyrkhamn fick flytta in i Pauls kupor. Inflyttningen blev extra högtidlig eftersom Paul hade bjudit ut ett fyrtiotal ur personalen från Fotografiskas restaurang i Stockholm. Sommelier, kockar och servis lyssnade nyfiket när Lotta berättade om binas liv.

– Det är väldigt spännande att följa binas liv i samhällena, det händer så otroligt mycket under våren. Jag tycker det är viktigt att vi alla får lära oss mer om pollinering och honung, säger Paul.

På den prisade restaurangen på Fotografiska, där Paul Svensson är kock, har man en meny med grönsaker som huvudrätt och animalier som tillbehör. Ekologi och hållbarhet är en ledstjärna.

– Att använda svensk honung är en självklarhet – det har vi gjort länge. Nu är det spännande att gå vidare och utforska hur olika smaker påverkas av säsong och biotop.

Stolt biodlare

Största sensationen var när han i maj kunde sticka ner fingret i en vaxkaka och smaka sin första egna honung.

– Det gjorde mig mycket stolt, säger Paul. Den har ju fått sin smak av det som växer precis runt vårt hus här på Älgö.

Pauls fru Camilla och de tre sönerna Mio, Love och Alvin är nu alla engagerade i biodlingen. Pojkarna har egna biodlar-dräkter och varit med och skurit bort drönaryngel, satt in nya ramar och smakat honung direkt ur vaxkakan. Som stöd har de Lotta som gör löpande besök och delar med sig av sin erfarenhet.

Honung uppmärksammas

Kocken Rune Kalf Hansen, även han belönad för sitt passionerade arbete med ekologiska råvaror på den nordiska snabbmatsrestaurangen Kalf&Hansen,

Kocken Paul Svensson, som medverkar i programmet Gomorron Sverige och driver Fotografiska

säger att han uppskattar att kunna samarbeta med de lokala biodlarna i Tantolundens koloniområde.

– Jag försöker använda honung i stället för socker så mycket jag kan, säger Rune. Alla råvaror vi använder på restaurangen kommer från bönder och odlare nära Stockholm. Att känna min biodlare

är lika naturligt som att känna bonden som odlar vår potatis.

Efter många år i skymundan kan man se hur svensk honung får den uppmärksamhet den förtjänar från kockar och konditorer, både för sin smak men också för sitt hälsosamt låga GI-värde. Några kockar har till och med bestämt sig

ambitiösa och lokala biodlare

museets belönade restaurang, ville bli biodlare.

för att börja experimentera med bilarver, och undersöka hur överflödet av drönlarver från kupan kan bli en läcker rätt på tallriken.

Fler kockar är på väg in i projektet under hösten, då Svenska Bin laddar med smakprovningar och inspirationsföreläsningar kring svensk honung.

Familjen Svensson får sina bin av Lotta Fabricius Kristiansen.

Paul Svenssons päroncarpaccio med ädelost och honung

till 4 portioner

Ingredienser:

80 g ädelost (i Fotografiska museets restaurang använder man Hertiginnan av Östergötland från Löts mejeri)
2 päron, gärna Conference eller Kaiser Alexander
3 msk svensk honung
1 kvist färsk mynta
1 msk olivolja
salt svartpeppar

Gör så här: Skär tunna skivor med ost i botten på en tallrik. Skär det ena päronet i tunna skivor och torka i ugn tills det är krispigt, skär sedan det andra i lika tunna skivor.

Varva det torkade och färska päronet ovanpå osten. Dekorera med några

blad mynta och ringla olivolja och honung över.

Stek några små brödkrutonger, (cirka 5x5mm) i olivolja till de är mättade med fett, tillsätt då honung och låt dem rulla runt tills de är gyllbruna. Strö några avsvalnade honungskrutonger på toppen av rätten.

En ovanligt god efterrätt!

[Mer om Svenska Bin på nästa sida](#) ➤

Satsning på målmedveten marknadsföring och PR har de senaste åren gett den svenska biodlingen mer uppmärksamhet i media och lagt grunden till en tydlig branschorganisation som kan sätta fokus på, och lyfta de viktiga övergripande frågorna för svenska biodlare.

TEXT OCH FOTO: ANNA LIND LEWIN

Svenska Bin har ökat intresset för biodling och honung i Sverige

Under 2013 togs de första stegen mot att skapa en plattform för samtliga svenska biodlingsorganisationer och honungstappare. Med medel från det nationella honungsprogrammet startades ett gemensamt projekt som döptes till Svenska Bin. Förebild var framgångsrika branschorganisationer som till exempel Svenskt Kött, som med idogt arbete lyckats visa vilka mervärden det svenska köttet har och varför det kostar mer än importerat.

Pollinera mera!

Målet för Svenska Bin var att lyfta värdet av binas pollinerings tjänster och visa hur den svenska honungen bidrar till att finansiera det arbetet. För att bygga lojaliteten för den inhemska honungen tog vi fram en bimaskot som gemensamt varumärke för Svenska Bin och en slogan: Pollinera mera!, som ska visa hur köpet av en burk svensk honung bidrar till att svenska växter och odlingar blir pollinerade.

Navet i kommunikationen utgörs av hemsidan svenskabin.se med tillhörande sociala media.

Facebooksidan uppdateras löpande och har en aktiv följarskara. Vi speglar biodlarnas egna initiativ och framgångar, binyheter från världen, budskap om miljöhot och innovationer. Vissa budskap har nått 20000 personer.

Lanseringen bestod av en Bifadderkampanj på crowdfundingsajten Fundebyme och en animerad film som visar hur sommarens alla blommor och växter ger smak till den svenska honungen. Filmen spreds via olika sociala media.

För att introducera Svenska Bin för media bjöd vi våren 2014 på ”En söt kväll om honung” med inbjudna journalister och bloggare på hälsomedvetna butiken

8T8 i Stockholm. Det största genomslaget där nåddes av artikeln ”En bisyssla det surras om” som köptes av TT och publicerades som ett uppslag i många svenska landsortstidningar.

Goda exempel lyfts fram

Vi har också lyft konkreta exempel på pollinerings-samarbeten genom att intervjua odlare av omtyckta svenska råvaror som bär och äpplen tillsammans med de biodlare vars bin utför pollinerings-tjänsterna. Först ut var Hallongården på Söderslätt och Viktoria Bassani på Bidrottningen sommaren 2014, och Kiviks Musteri på Österlen som samarbetar med Martin Svensson på Binära våren 2015. Kampanjerna kallas ”Svenska Bin älskar svenska bär” och ”Svenska Bin älskar svenska äpplen”.

I juni 2015 lyfte Uplandshonung sitt samarbete med Sju Gårdars mejeri i Upp-

land, vilket också skickades ut i Svenska Bins kanaler.

På yrkesbiodlarkonferensen i Skövde i februari 2015 bjöd vi in och bearbetade de lokala medierna och fick ett stort genomslag och publicering i runt 15 svenska dagstidningar, tv och magasin. Fokus låg där på ökningen av kvinnliga biodlare i Sverige.

Under senvintern och våren 2015 spred Svenska Bin information om honungens hälsosamma egenskaper. Vi anordnade en hälsofrukost kallad ”Bi-Boost” där olika specialister berättade om hur honung, propolis, pollen, vax och drottninggelé motverkar förkylningar och bidrar till hälsa. Inbjudna var vetenskapsjournalister, hälsobloggare och frilansskribenter. Frukosten resulterade bland annat i en 6-sidig artikel om bin och honung och i tidningen Hälsa.

Kockar får kunskap om biodling

Under våren 2015 inledde vi också ett samarbete där Svenska Bin hjälper till att sammanföra kockar och konditorer som är intresserade av att öka sin kunskap kring biodling, svensk honung i allmänhet och olika sorter i synnerhet, med engagerade lokala biodlare. Kocken Paul Svensson, som medverkar i programmet Gomorron Sverige och driver Fotografiska museets belönade restaurang, ville däremot själv bli biodlare. Under våren har han och hans familj fått utrustning och grundutbildning av Svenska Bins Lotta Fabricius Kristiansen. Utvecklingen i hans två kupor på Älgö dokumenteras löpande och publiceras i Svenska Bins olika kanaler i form av film, foto och pressmaterial och matjournalister har varit på studiebesök. Projektet

Honungsprovning på Kalf&Hansen.

Biodlaren Martin Svensson sätter ut bin på Kiviks musterier.

Lotta Fabricius Kristiansen är projektledare för Svenska Bin.

Kocken Rune Kalf Hansen med biodlaren Maria Sundin.

Mer om Svenska bin

Svenska Bin är en förening som drivs av Svenskt Sigill, Sveriges Biodlares riksförbund, Biodlingsföretagarna, Svensk Honungsförädling, Svensk Landskaps-honung, Bimäster, Gårdshonung, Lovö Honung, Apinordica och BeeUrban.

Lotta Fabricius Kristiansen är projektledare.

Anna Lind Lewin är marknadsförare och kommunikatör specialiserad på mat och råvaror. Hon sköter Svenska Bins sociala medier, kampanjer och mediebearbetning.

Läs mer om Svenska Bin på:

Hemsida: svenskabin.se

Facebook: www.facebook.com/svenskabin

Newsdesk: mynewsdesk.com/se

har fått stor uppmärksamhet och skapat ökat intresse kring honung i matmedia. (Läs mer om Paul Svenssons biodling på sidan 12.)

I höst fortsätter samarbetet då det bland annat blir provsmakning av olika honungssorter på Fotografiskas skörde-marknad.

En annan kock som nappade var Rune Kalf Hansen i Stockholm som nu,

tack vare Svenska Bins förmedling av kontakt, börjat samarbeta med Tantolundens biodlare några kilometer från hans ekologiska snabbmatsrestaurang Kalf&Hansen på Södermalm. (Läs mer på sidan 12.) Under hösten kommer fler kontakter etableras mellan biodlare och kockar.

Verktyg för spridning av initiativ, kunskap och inspiration har förutom hemsidan svenskabin.se varit Svenska Bins

Newsdesk där material om kockar, recept, pollinering, svärmande bin och bifadderskap läggs ut till media.

Under hösten utvecklas samarbetet med kockar, bönder och biodlare samtidigt som Svenska Bin sprider kunskap om bin och honung till de svenska grossisterna och butikskedjorna och arbetar för en riksomfattande kampanj om pollinering som kan nå ända ut i butikshyllorna.

I Åre kommun har Britta och Torbjörn Öhrström sina bisamhällen.

De bor i Krokoms kommun men har ändå valt att ha bina i Åre. En bidragande orsak till det är den spännande miljön som finns i fjällen.

ANNA AHNÉR

Britta och Torbjörns bin trivs i Åres spännande fjällvärld

Samhällena finns i närheten av skog. Både Britta och Torbjörn kommer från Åre och vistas mycket i området. De jagar bland annat i fjällen. De känner också markägare och det gör det lättare att placera ut bina. Men det som kanske är mest avgörande för att samhällena placerats här är för att de tycker det är en spännande miljö att ha bin i.

Britta började med biodling 2009.

– Jag har en sådan fascination över djuren. Allt fungerar perfekt och de gör

den här förstklassiga produkten som honung är.

– Det är underbart med honung. Åh det är så häftigt att tappa upp första gången varje år, säger Britta.

I jämtländsk honung finns mycket skogsväxter, bär, hallon och rallarros.

Entusiasmen smittade

Brittas entusiasm smittade snart över på Torbjörn som blivit lika fascinerad och som vill lära sig allt om hur bina lever.

Biodlingen har fört med sig en större naturupplevelse för de båda.

– Det berikar ens eget liv. Jag upplever naturen på ett annat sätt. Jag blir jätteglad när jag ser maskrosor på våren, säger Britta.

Britta och Torbjörn startade företaget Fjällhonung direkt när de började med biodling. Båda jobbar heltid som lärare och tycker det går bra att kombinera.

Hittills har de inte haft särskilt mycket honung eftersom de jobbar med att

Britta och Torbjörn Öhrström, i mitten, deltog i våras på Naturskyddsföreningens rikskonferens i Åre för att prata om bin. Här är det en mässbesökare som får prova på att göra salva och flera ansluter för att delta i samtalet.

Fakta

Bin: Nordiska.

Antal samhällen: Femtio samhällen övervintrades 2014/2015. Vinterförlusterna är mycket små. Målet är att ha hundra samhällen.

Förening: Storsjöbygdens biodlarförening.

Honungsskörd: I snitt cirka 30 kilo per kupa.

Varroa: Har inte kommit hit än.

Övrigt: Alla samhällen måste stänglas in för att inte angripas av björn.

utöka bisamhällena. Målet är hundra samhällen. I våras hade de cirka femtio stycken och de räknar med att det tar ett par år att nå målet.

Utökar med avläggare

Det är mycket svårt att köpa samhällen i området så för att utöka måste det ske genom egna avläggare. Drottningar är också svåra att få tag på och Britta och Torbjörn har fått åka till Umeå för att köpa drottningar.

Björn är ett stort problem för biodlare i Åretrakten. De två första samhällena blev angripna av björn och då var det bara att börja om och sätta upp elstängsel.

– Vi har våra bin där björnen bor. Vi måste anpassa oss så att vi kan finnas tillsammans. Det funkar efter det första angreppet. Vi har fått hjälp av Länsstyrelsen och har stänglat in alla bigårdar, säger Britta.

I Åre är säsongen kort. Den första september behöver de vara helt klara med

invintringen. Bina brukar klara vintrarna mycket bra och de har just inga vinterförluster. De är också förskonade från sjukdomar och har ingen varroa.

Försommaren är däremot en orolig tid. Vissa år blir det bakslag och det har hänt att de har förlorat en hel del samhällen på grund av att de svultit ihjäl. Ibland är det kallt fram till midsommar.

– Det går aldrig att pusta ut. Det finns en oro ändå att det ska hända bina något, säger Britta.

Mat- och kaffeservering på Sigtuna Honungs Öppet hus.

Besöksrekord igen vid årets Öppet hus hos Sigtuna Honung

GÖRAN KÄLLGÅRDEN

För fjärde året i rad anordnade Sigtuna Honung Öppet hus, en av de första dagarna i juli. Evenemanget, som genomfördes i samarbete med Biodlingsföretagarna och Studieförbundet Vuxenskolan var som vanligt mycket välorganiserat och uppskattat.

Antalet besökare har dubblats varje år, till årets över 400 personer. Det blev efter den svala våren och försommaren en av årets varmaste dagar på den vackra gården. Att kalla evenemanget för Öppet hus är en underdrift. Benämningen biodlarmässa är mer rättvisande. Det var ett varierat och innehållsrikt program där föredragen hade en tonvikt på bihälsa.

Många omtyckta föredrag

Efter att Kurt och Mona Oldeskog hälsat välkomna informerade Biodlingsföretagarna, SBR och Stockholmsdistriktet av SBR om sina verksamheter.

Lotta Fabricius Kristiansen var en utmärkt presentatör och samordnare av föredragen som följde därpå. De tre föredragen var mycket populära och varje föredrag hölls vid två tillfällen på grund av det stora intresset.

Bihälsokonsulent Preben Kristiansen inledde med att informera om resultaten från enkäten om övervintringen 2014–2015 och hur man ska bekämpa varroa för att få friska vinterbin.

En tillbakablick över antalet anmälda vinterförluster ända från 1920 till 2014 gav ett genomsnitt på cirka 13 procent. Fyra av dessa 95 år hade förluster på över 25 procent. Vinterförlusterna för 2014–2015 för hela riket var lika med genomsnittet på 13 procent men för Stockholms län något högre cirka 17 procent.

Vinterförluster

Preben visade att genomsnittet för den senaste tioårsperioden 2005–2014 var klart högre än de tidigare tioårsperioderna sedan 1920. Vad beror det på? Något entydigt svar finns inte, men generellt kan man se att de biodlare som har en aktiv bekämpning av varroakvalster har mycket lägre andel vinterförluster än de som inte gör någon bekämpning alls. En annan tydlig skillnad är att de biodlare som invintrar sina bin med mer än 15 kg foder har klart lägre vinterförluster än de som snålar med fodret och invintrar med mindre än 15 kg.

För att säkra friska vinterbin och därmed förebygga vinterförluster ska man slutsatta när draget är slut och inte vänta på ett eventuellt sent höstdrag som ibland kommer men med flera års mellanrum. När man slutsattat ska man driv-

Kurt Oldeskog hälsar välkommen.

fodra de samhällen som har behov av det, minst hälften av ramarna som samhället ska övervintras på ska innehålla yngel i början av augusti. Man ska bekämpa varroa i tid och man ska ge tillräckligt med vinterfoder.

Att vara restriktiv med användning av medel innehållande fluvalinat är viktigt för att undvika att kvalstren utvecklar resistens. Rekommenderade åtgärder är: utskärning av drönareyngel, myrsyrabehandling i augusti månad, oxalsyra i oktober/november samt att hålla och bibehålla starka samhällen.

Eva Forsgren, SLU, talade därefter under rubriken "Friska bin för en hållbar livsmedelsproduktion".

Hon presenterade forskargruppen som arbetar med honungsbin på SLU och framhöll särskilt den betydelse som nyligen pensionerade professor Ingemar Fries haft för det goda renommé som SLU har internationellt när det gäller

Ulla och Per-Åke Thorslund, Lidingö, beskådar en nytillverkad halmkupa.

Ingemar Åberg visade hur man tillverkar egna vaxkakor.

Nackakupor och vitklöver.

Uppskattad träff där biodlare får

► forskning om honungsbin. Gruppen arbetar i första hand med sjukdomsdiagnostik för Jordbruksverket och i någon mån med övervakning av sjukdomar. Gruppen håller årligen en kurs på universitetsnivå i "Bin, biodling och pollinering". Det är en 5-veckors kurs på 7,5 poäng. Förkunskapskrav är 30 poäng i Biologi. Gruppen har också till uppgift att samverka med biodlarna och att informera om forskningen vilket dagens föredrag är ett exempel på.

Mer livsmedel behövs

Vi är 7 miljarder människor på jorden i dag. År 2100 beräknas det vara 11 miljarder människor och alla behöver mat. År 2050 behöver vi ha en dubbelt så stor livsmedelsproduktion som vi har i dag. Det blir svårt eftersom det är brist på jordbruksmark. Det finns fler än 20 000 biarter i världen. En tredjedel av allt vi äter är beroende av pollinering och honungsbin står för majoriteten av den pollineringen. Det visar hur viktiga de är.

I USA uppskattar man att värdet av honungsbinas pollinering motsvarar ett värde av 140 miljarder kronor, motsvarande siffra för Sverige är 200 miljarder kro-

nor. I USA använder man honungsbin för pollinering av ett 80-tal olika grödor. De är med sina extrema monokulturer med stora områden med samma gröda helt beroende av de pollinerande honungsbinerna. Som kuriosa kan nämnas att i USA säljs "fröbomber", fröer inbakade i bollar av fett som är ämnade att kastas ut genom bilfönstret för att öka antalet arter av blommande växter som växer i dikesrenen.

I Europa räknar man med att pollineringsvärdet är 40–60 gånger honungsvärdet, men i Sverige är pollineringsvärdet bara två gånger värdet av den producerade honungen. Förklaringen är typen av grödor. Europa med frukt- och grönsaksodlingar är mer beroende av pollinerande insekter än Sverige som har större andel arealer av stråsäd som inte är beroende av pollinering på samma sätt.

De främsta pollineringsgrödorerna i Sverige är äppelodlingarna på Österlen som står för 48 procent, följt av oljeväxter 23 procent och jordgubbsodlingar 14 procent. Övriga växter står tillsammans för resterande 15 procent.

Efterfrågan på pollinerande bisamhällen ökar.

Forskning pågår på SLU för att hitta

motmedel mot Varroakvalster. Särskilt intressanta är de bisamhällen som sedan 1999 finns på Gotland som har överlevt utan några åtgärder mot kvalstren. Det finns överlevsammhällen på andra ställen, bland annat i Frankrike, som också klarar sig utan åtgärder. Gemensamt för dessa är att man ser en minskad reproduktion hos kvalstren. Vad som orsakar detta är något man försöker hitta en förklaring till.

Egna erfarenheter

Anna-Karin Johansson, Vendelbi berättade därefter på ett målande och underhållande sätt om sina erfarenheter av biodlingen. Anna-Karin är trädgårdsrådgivare till yrket och är nu inne på sin sjätte säsong som biodlare. När hon köpte ett av sina första bisamhällen av en man som blivit allergisk mot bistick och därmed inte kunnat sköta sina bin den sista tiden var det samhället överfullt med varroakvalster. Efter intensiv behandling på hösten med myrsyra två gånger och oxalsyra en gång blev det en kraftig reduktion av antalet kvalster vilket resulterade i en hög skörd från samhället sommaren därpå. En nyttig erfarenhet som dels visade att så mycket kvalster blir det om man inte sköter sjuk-

Frans Fischer och Ulla Huzell från SBR Stockholms distrikt.

umgås och låta sig inspireras

Lotta Fabricius Kristiansen, moderator.

Anna-Karin Johansson, Vendelbi.

Eva Forsgren, SLU.

Preben Kristiansen, bihålsokonsulent.

domsbekämpningen och dels att det går att komma tillrätta med problemet om man vidtar åtgärder. Bina dör på tre år om man inte hjälper dem.

Anna-Karin beskrev därefter hur hon praktiskt inrättat gårdens utrymmen för att underlätta honungshanteringen. Bra tips som kan användas av fler. Anna-Karin har till exempel valt 3/4 Langstroth som rammått för att de är lättare att lyfta. På vintern/våren kavlas en deg av honung och socker som läggs in ovanpå ramarna, i februari/mars för att få starka samhällen tidigt när maskrosorna blommar. Drönarutskärning kan man underlätta genom att ha en gavel på yngelrummet som kan öppnas så att man kommer åt drönnarramen för att skära ur den utan att behöva lyfta av skatt-

lådorna. Anna-Karin avslutade med att ge några tips på biväxter. Oxbär, snöbollsbuskar, brakved och sent sådda solrosor ger drag fram tills frosten kommer, men det allra viktigaste i biodlingen är Varroa-bekämpningen.

Inspirerande biväxter

Olle Lundqvist berättade under en rundvandring om de biväxter som Kurt och Mona sått och som fanns att beskåda. Olle beskrev deras värde när det gäller nektar- och pollentillgång och gav inspiration till att så dessa växter för att hjälpa bina med drag under perioder när det är ont om andra blommande växter. Gurkört, salvia, palsternackor som blommar andra året är några av de växter som är extra värdefulla.

Förutom föredragen var det många andra lärdomar man kunde ta del av. Inge- mar Åberg visade hur man gjuter egna vaxkakor. Det fanns en fotoutställning där Wiveka Johansson visade sina tavlor med fotografier på bin. Planscher om biodling från olika tidsepoker kunde också beses liksom kupmodeller från 1900-talets början fram till dagens Nackakupor. En inspirationsträff för studiecirkelledare i biodling hölls också under dagen.

Preben Kristiansen visade praktiskt hur man med olika metoder kan uppskatta graden av angrepp av Varroakvalstret och Eva Forsgren visade hur man gör en Nosemaanalys.

Det var nöjda besökare som vände hemåt efter en mycket innehållsrik dag. Många uttryckte sin tacksamhet och uppskattning av arrangemanget och betonade hur viktigt det är att som biodlare ha möjlighet att träffa andra, lära nytt, följa utvecklingen och få ytterligare inspiration att ta med sig hem till sin egen bigård. Ett stort tack till hela familjen Oldeskog för att de återigen genomfört ett lyckat evenemang av stort värde och därmed bidragit till att ha ökat kunskaperna hos över 400 biodlare.

Norrbottens biodlare från sommarens träff i Kalix.

Foto: Kurt Johansson

Norrbottens biodlare hade årlig sommarträff i Kalix

Lördagen 25 juli möttes drygt 25 biodlare från hela Norrbotten, Gällivare i norr till Piteå i söder och Raivoberg i väster till Leipojärvi i öster.

Mötesplatsen var i Kalix biodlarförenings klubbstuga.

Ingemar Kauppi från Jouksengi berättade teoretiskt, och visade hur man praktiskt behandlar sina bisamhällen för att på bästa och enklaste sätt förhindrar att varroakvalstret förökar sig, och på sikt tar död på bisamhället med de virussjukdomar som kvalstret sprider.

Skapa nya kontakter

En mycket viktig del i sammankomsten är att skapa nya kontakter mellan biodlarna för att sprida kunskap mellan de rutine-

rade biodlarna och de nya som tillkommer hela tiden. De organiserade biodlarna i Sverige närmar sig i rask takt 12 000, varav många är kvinnor, vilket är mycket glädjande.

Lagom till lunch upphörde det ihållande regnet och de informella samtalen kunde fortsätta utomhus. En del materiel bytte ägare och några fick tips om var nya drottningar finns att köpa i Norrbotten.

Lättare att bli medlem

Ingevald Holmqvist från Piteå, ledamot i Sveriges Biodlares Riksförbund, informerade om vad som är på gång inom förbundet. Bland annat att det har blivit mycket lättare att anmäla sig som medlem, och för att delta i kurser och annan utbildning som erbjuds.

En ny plan för utbildning av nya

och gamla biodlare, har tagits fram och kommer att bli presenterad i Umeå under augusti, för de kursledare och utbildare som genomför utbildning i Norrbotten.

Vuxenskolan hjälper till

Du som är intresserad av att bli biodlare, tag kontakt med studieförbundet Vuxenskolan på din ort där du bor, så får du mer information när och var utbildningen börjar.

Du kan också gå in på Studieförbundet Vuxenskolas hemsida för mer information om biodlingsutbildning.

Tage Jacobson,
styrelsemedlem i
Norrbottens Biodlardistrikt

När ska kallelse till årsmötet vara utskickad? När ska motioner vara inskickade? Har föreningen koll på vad de nya stadgarna innebär? Här finns några saker som kan vara bra att ha med sig inför höstens årsmöten.

JONAS ERIKSSON, FÖRBUNDSSEKRETERARE

Tänk på det här inför årsmötena i höst

Som alla vid det här laget redan vet om, har förbundet antagit nya stadgar. Dessa stadgar gäller för samtliga nivåer inom förbundet och skall givetvis efterlevas. Förändringarna är totalt sett väldigt få, vilket gör att det inte är speciellt komplicerat att svara upp mot det som är nytt. De nu antagna stadgarna kan ni hitta via följande länk på vår hemsida: www.biodlarna.se/website1/1.0.1.0/251/1/

Medlemskategorier

Utifrån de nya stadgarna och kommande årsmöten, vill jag lyfta fram följande delar att tänka på:

Föreningar kan nu ta ut sina medlemslistor själva, vilket underlättar när det gäller valen till distriktet och för att hålla ordning på närvarande medlemmar. Instruktioner hur detta går till, har gått ut till samtliga föreningar och skulle det vara oklarheter eller frågor, så kontakta kansliet Anette Irebro, anette.irebro@biodlarna.se, 0142- 48 20 03. Då alla våra föreningar har årsmöten under november är det bra att ni så tidigt som möjligt säkerställer att det inte är några problem med att ta ut aktuella listor. Kontakta i så fall kansliet i god tid innan november!

Förbundet har nu slagit fast vilka medlemskategorier som finns. Dessa är: fullbetalande medlemmar, familjemedlemmar, juniormedlemmar, samt hedersmedlemmar.

Året innan ett riksförbundsmöte, först aktuellt hösten 2016, skall motionerna skickas till både distriktet och förbundsstyrelsen, senast 10 december. Något att tänka på nästa år! Anledningen är att både distrikt och förbundsstyrelse

vill kunna arbeta med lagda motioner på ett tidsmässigt seriöst sätt.

Vår föreningsdemokrati vilar på att vi har valberedningar som gör sitt arbete. Alla organisationer stora som små vilar på att vi har rätt personer som leder och ansvarar för verksamheten. Lyft fram valberedningens arbete och var aktiva där! Det är där som förbundets framtid avgörs och är ni missnöjda med något, så gå via respektive valberedning. Sedan har föreningsverige ett mer eller mindre accelererande problem att överhuvudtaget rekrytera personer för olika uppdrag i föreningar och så är fallet på många håll inom vårt förbund. Uppmuntra därför personer som tidigare inte haft denna typ av uppdrag att kliva in i dessa väldigt utvecklande delar. Det kommer inom ramen för vårt samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan att finnas utbildningar inom föreningsteknik, där man kan få bra vägledning och utbildning. Yngre personer kan lockas med att det är en merit att på sin CV kunna sätta upp att man haft olika förtroendeuppdrag!

Medlemmar har rösträtt

När vi ibland får in era valrapporter så visar det sig att val har gjorts av personer som inte är medlemmar, så kolla upp att föreslagna personer verkligen är medlemmar.

Kom ihåg att det bara är medlemmar som har rösträtt vid era årsmöten.

Kallelse skickas ut senast tre veckor före årsmötesdagen.

Motioner som skall tas upp på föreningens årsmöte skall vara föreningsstyrelsen tillhanda senast 30 september.

Årsmöte för Ligusticagruppen

Lördagen den 3 oktober. Årsmöte.

Plats: Biodlarnas hus i Skänninge. Borgmästaregatan 26. Kl 10–15. Fika och mingel från kl 9. Lunch kl 12.

Sedvanliga mötesförhandlingar.

Föredragshållare: Preben Kristiansen och Lotta Fabricius, Kristiansen

Anmälan till: P O Wagnsgård senast den 30 september. tel. 036-50509, mobil 070-5114858 eller e-post: wagnsgard@allt2.se.

Foto: Anna Ahnér

Biodlarnas fototävling

Ni kommer väl ihåg Biodlarnas fototävling? Sommarbilder kan skickas in till och med den 31 augusti. Skicka bilderna till lotta.fabricius-kristiansen@biodlarna.se.

Temat är bin och biodling. Från 1 september till 30 november är det höstbilder som gäller.

Mer om tävlingen finns i Bitidningen nummer 7/8 och på hemsidan.

Göteborgs och Bohus läns Biodlardistrikt

Bjuder in till en Biodlardag på Ljungskile Folkhögskola lördagen den 24 oktober kl 10–16.

Tema för dagen är **HONUNG**.

Följande föredragshållare är klara i dagsläget: Viktoria Bassani och Lotta Fabricius Kristiansen.

Utställare finns på plats.

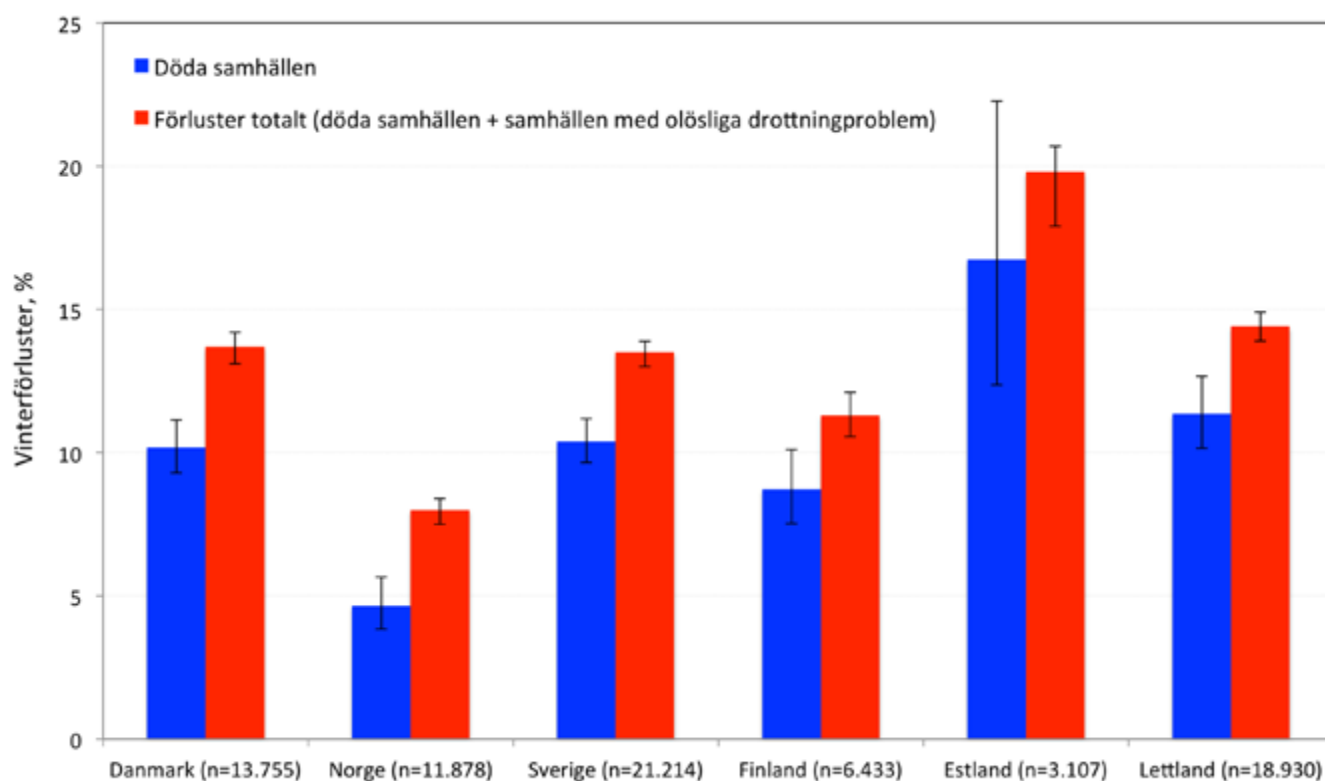
För detaljerat program se distriktets hemsida www.bidistrikt-gob.se.

Anmälan till Eva Carlsson anmalan.bidistrikt.gob@gmail.com eller 0707-314 563.

OBS! Sista anmälningsdag är den 15 september.

Preliminärt pris är 300 kr. Inbjudan går ut till alla fyra distriktet i Västra Götaland.

Dagen sker i samverkan med Studieförbundet Vuxenskolan och Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Vinterförlusterna 2014–2015 i de nordiska länderna och Estland och Lettland. De blåa staplarna visar andel döda samhällen, de röda visar förlusterna totalt (döda samhällen + samhällen med olösliga drottningproblem). De vertikala linjerna anger 95% konfidensintervall. Om konfidensintervall överlappar varandra finns det ingen statistisk skillnad mellan förlusterna. Uppgifterna har samlats in genom det nordisk-baltiska COLOSS-samarbete. Datainsamling: Danmark: Flemming Vejsnæs och Ole Kilpinen; Norge: Flemming Vejsnæs och Bjørn Dahle; Sverige: Preben Kristiansen; Finland: Ari Seppälä; Estland: Aivar Raudmets och Lettland: Valters Brusbardis. Tack till Ole Kilpinen, Romée van der Zee och Alison Gray för beräkning av konfidensintervall. Grafik: Preben Kristiansen

Övervintringen

I förra numret av Bitidningen redovisade jag resultaten från årets enkätundersökning om övervintringen vintern 2014–2015. Sedan dess har det kommit in data från såväl de övriga nordiska länderna som ett stort antal andra europeiska länder samt Israel, Egypten och Algeriet (totalt 31 länder). Till gruppen inom COLOSS, som arbetar med frågor om förluster, har det kommit in svar från totalt 23 234 biodlare som tillsammans invintrade 469 249 samhällen. Av dessa var 68 633 döda på våren och i 13 941 samhällen fanns det problem med drottningen som inte gick att lösa. Andel samhällen som hade dött under vintern var 14,6 procent och förlusterna totalt (döda samhällen

+ samhällen med olösliga drottningproblem) var 17,6 procent.

Tyskland och Österrike hade de högsta förlusterna av de europeiska länderna, 20,7 respektive 24,7 procent döda samhällen. Men även i stora delar av Frankrike och Spanien var förlusterna högre än genomsnittet. Tabell över förluster i alla de 31 länder som skickat data till COLOSS kan laddas ned från denna sida på www.coloss.org: "Losses of honey bee colonies over the 2014/15 winter" (under rubriken "Announcements"). I tabellen anges förlusterna i Belgien till 36,4 procent, men eftersom undersökningen där endast gjorts i en del av landet och endast på knappt 500 samhällen ska uppgifterna därifrån tas med en nypa salt. Samma sak gäller förlusterna i flera andra länder, där

undersökningen gjorts på en mycket liten andel samhällen (till exempel Litauen).

Figur 1 visar förlusterna i de nordiska länderna och i Estland och Lettland, där förlusterna (förutom i Estland) var lägre än genomsnittet för alla länderna varifrån det kommit in data. Förlusterna visas dels som andel döda samhällen och dels som förluster bestående av döda samhällen plus samhällen som hade olösliga problem med drottningen efter vintern. Andelen av de invintrade samhällen med sådana problem var drygt tre procent.

Ge tillräckligt med foder

Såväl årets enkätundersökning som tidigare undersökningar visar att fodermängden

har betydelse för ett samhälles möjlighet att övervintra. Visst kan många samhällen övervintra även om de endast fått en liten mängd foder, liksom samhällen som fått en stor mängd foder kan dö. Men statistiskt sett är risken väsentligt större att ett samhälle dör, om det har fått mindre än 15 kg socker (torrsubstans). Och tänk då på att mängd torrsubstans i en hink Bifor endast är 12 kg. Hur mycket foder man behöver ge ett samhälle beror naturligtvis på hur mycket honung som lämnats kvar. Men oavsett är min rekommendation att ge minst 18 kg socker (torrsubstans), några samhällen kan behöva mer.

Vid infodring med Bifor, tänk på att en hink endast innehåller 12 kg torrsubstans. Jag rekommenderar att ge minst 1,5 hink Bifor. Foto: Lotta Fabricius Kristiansen

Undvik isolationssvält

Även om ett samhälle har fått mycket foder kan det dö av svält genom att bina under vintern förlorar kontakten med fodret i ramarna. Isolationssvält kan uppkomma om det finns ramor utan foder i mitten av kupan när infodringen är klar. Om man övervintrar på två lådor och ser till att alla ramor i översta lådan innehåller foder blir det sällan problem. Däremot kan isolationssvält oftare förekomma om man invintrar på en låda. Men det finns olika åtgärder som kan vidtas för att undvika detta:

1. I samband med förberedelse av

samhällena för invintring kan yngelramarna samlas i den ena sidan/ändan av kupan så att ramarna i mitten av kupan består av ramor med foder. Det går även att ha ramor med utkrypande bin i mitten när infodringen påbörjas, eftersom cellerna fylls med foder när bina krupit ur.

2. Om man inte vill flytta runt på ramor i kupan kan man ge en extra foder-giva när man bedömer att det mesta av ynglet krupit, då fylls de tomma cellerna med foder.

3. Ett tredje sätt att förebygga isolationssvält är att i slutet av september antingen flytta ramor med kvarvarande yngel till ena sidan/ändan av kupan eller helt sonika ta bort ramarna och eventuellt ersätta dem med sparade foder-/honungsramor. En fördel med att ta bort yngelramarna är att behandling med oxalsyra kan göras tidigare än om man ska vänta på att samhället blir yngelfritt ”av sig självt”.

Slå ihop samhällen

Samhällen som är för små för att kunna övervintra på egen hand kan slås ihop med andra små samhällen. Det är bättre att ha ett samhälle som övervintrar än två som dör under vintern. Innan en eventuell sammanslagning är det dock viktigt att kolla om samhällena är friska. Samhällen som inte är friska ska man låta bli att förena med andra.

Ta bort sjuka samhällen

Sjuka samhällen och svaga samhällen som inte är värda att förena med andra samhällen, bör man avliva. Vid avlivning i samband med utbrott av amerikansk yngelröta används vanligtvis bensin. Men då ska ramarna och vaxet sedan eldas upp. Vid annan sjukdom än amerikansk yngelröta behöver ramarna inte eldas upp, och då är bensin inget som jag rekommenderar för avlivning. I stället kan bina avdödas genom att man med en blomspru-

ta sprayar dem med vatten som tillsatts några droppar diskmedel (för att ta bort ytspänningen), vilket gör att de ”drunknar”. Gör detta på kvällen eller en dag med regn då bina inte är ute och flyger. Sedan kan kupan/lådorna rengöras och ramarna smältas om, så att man har ren utrustning för ett nytt och friskt samhälle nästa säsong. Enklare och billigare är det att ta hand om sjuka och svaga samhällen nu i höst än att ta hand om döda samhällen till våren.

Har det sett ut så här på ett samhälles kupbotten under säsongen? Vid kraftiga angrepp av kalkyngel, där drottningbyte inte verkar ha minskat förekomsten, rekommenderar jag att samhället avlivas och att ramarna sedan smältas om. Rengör även kupan/lådorna och botten så att utrustningen är ren och redo för ett friskt samhälle nästa säsong.

Foto: Preben Kristiansen

Varroa

I förra numret av Bitidningen skrev jag att åtgärder mot varroa bör göras i första halvan av augusti om angreppsgraden visar att det är nödvändigt. Visst går det fortfarande att vidta åtgärder mot varroa, men chansen att rädda vinterbina från skador är lägre nu i september än de var i augusti. Förhoppningsvis har således bekämpning gjorts i rätt tid och på adekvat sätt. Vad som sedan återstår beträffande varroa är behandling med oxalsyra när samhällena är yngelfria. Syftet med den behandlingen är att ha en låg mängd kvalster i början av nästa säsong.

Årsrapport 2015

Namn:

Invintrade samh. 2014 st. Vinterförluster st.

Invintr samh. 2015 st.

Honungsskörd totalt kg

Vinterförluster räknas från avslutning av invintringen och fram till första dragperioden på vårkanten

För de som har bisamhällen tillsammans går det bra att fördela uppgifterna på de enskilda personerna.

Det viktiga för statistiken är att totala antalet bisamhällen stämmer.

ÄNNU EN BIODLARSÄSONG närmar sig sitt slut och det är dags att tänka på årsrapporten.

Rapporten är värdefull för SBR:s årsstatistik. Lämna till din förening senast 31/10, 2015.

(OBS! Skickas ej till Sveriges B odlares Riksförbund)

Av flera olika skäl är det viktigt att du **lämnar in årsrapporten till din förening**, t. ex:

- * SBR får en pålitlig statistik om alla eller de allra flesta lämnar uppgifter
- * Vi får ännu pålitligare fakta om vinterdödligheten
- * SBR kan med större säkerhet inför Jordbruksverk och EU ange hur många bisamhällen vi har.

Varje förening utser en eller flera pålitliga personer med hög integritet, som tar emot årsrapporterna. Dessa personer sammanställer föreningens resultat, och förstör/bränner sedan de enskilda rapporterna. Inga enskilda rapporter går vidare till SBR eller myndigheter. De utsedda personer ska ha tystnadsplikt och inte föra några enskilda uppgifter vidare, utan bara redovisa föreningens sammanställning.

Alla medlemmar bör lämna rapport och i de fall de inte är aktiva biodlare så blir det nollor i rapporten. Den ansvarige kan fylla i nollor i sammanställningen, då man är säker på att medlemmen inte har bikupor för närvarande.

SBR:s biodlingskommitté uppmanar varje förening att arbeta aktivt för att få in så många årsrapporter som möjligt. Ett bra sätt är att ringa runt till dem som saknas och be att få uppgifterna per telefon. Det kräver något arbete, men ställer också krav på pålitlighet hos den som ringer upp.

Honungsbedömningskort

Utg 2014-08-11

Ifylles av biodlaren inför bedömningen

Gulmarkerat överförs från honungsbedömningsprotokoll	Medlemsnummer:		
Bedömningskortet lämnas till biodlaren efter bedömningen	Namn:		
För användning av SBR Biodlarnas etikett krävs godkänd honungsbedömning, genomförd Bihusesyn och nytt förpackningsmaterial.		Nej	Ja
	Genomförd och redovisad Bihusesyn		
	Nytt förpackningsmaterial för honung		

Kortet ska bifogas den burk som lämnas till lokalföreningen för den årliga honungsbedömningen. Kortet och ett frankerat kuvert med eget namn och adress, läggs i ett anonymt kuvert tillsammans med honungsburken och lämnas till lokalföreningen.

Egenskaper	Värdering	Antal	Avdragsvärde	Avdrag	Noteringar (varje poängavdrag ska kommenteras)
Renhet	Inga partiklar		0		
	Partikel < 0,5 mm		1 /partikel		
	Partikel >0,5<1 mm		4 /partikel		
	Partikel > 1 mm		Underkänd		
Konsistens	Slät		0		
	Märkbart kornig		2		
	Sandig		4		
	Grusig		6		
Lukt och smak	Bra		0		
	Knappt märkbart främmande inslag		1		
	Tydligt främmande inslag		2		
	Obehagligt inslag		Underkänd		
Färg	För honung normal färg		0		
	Ojämn färg		1		
	För honung främmande färg		Underkänd		
Vattenhaltskontroll med refraktometer	Vattenhalt högst 20%	%	0		
	Vattenhalt över 20%	%	Underkänd		
Summa avdrag					

Maximala poängtalet 25 reduceras med summa avdrag. Bedömningspoängen ska vara 16 poäng eller högre för godkänt honungsprov.

25 - summa avdrag =		Bedömningspoäng
---------------------	--	------------------------

	Underkänt honungsprov
--	-----------------------

	Godkänt honungsprov, SBR-etiketten får användas
--	---

--

--	--

Ort

År-månad-dag

Honungsbedömningskommitténs ordförande

Renhet

Avdragsvärde 1 ges för varje upptäckt partikell med storleken upp till 0,5 mm.

Avdragsvärde 4 ges för varje upptäckt partikel med storleken över 0,5 mm och upp till 1 mm.

Underkänt honungsprov ges vid upptäckt av partiklar större än 1 mm.

Konsistens

Avdragsvärde 2 ges då honungens kristaller är så stora att de är märkbara dock utan att den kan betecknas sandig.

Avdragsvärde 4 ges då honungens kristaller är så stora att den känns sandig och är så hård att den inte kan beskrivas som hanterbar.

Avdragsvärde 6 ges då honungens kristaller är så stora så att den känns grusig.

Nyslungad honung och ljunghonung som inte kan bedömas eller belastas med feltal enligt ovan får endast saluföras med SBR-etikett om tillägsetikett (nyslungad eller ljunghonung) används och att biodlaren fått tidigare honungsprov godkända enligt reglementet. Vid honungsbedömningen skall avdragsvärdet för konsistens **inte** räknas med i summa avdrag.

Lukt och smak

Avdragsvärde 1 ges om honungens lukt och smak har ett knappt främmande inslag som dock ej får göra ett obehagligt inslag.

Avdragsvärde 2 ges om honungens lukt och smak har ett tydligt främmande inslag som dock ej får göra ett obehagligt inslag.

Obehagligt inslag av lukt och smak på honungen innebär ett underkännande.

Färg

Avdragsvärde 1 ges om provet har blekts på burkens ena sida.

Underkännande ges om honungen har en för honungen främmande färg.

Vattenhalt

Vattenhalten för alla honungstyper och blandningar får vara högst 20 % undantaget ren ljunghonung som får innehålla en vattenhalt högst 23 %.

Underkänt ges för vattenhalter över ovan angivna normer eller om honungen har separerat/skiktats i en övre flytande och undre fastare fas.

Berghäggmispel (*Amenlanchier ovalis*).

Varsågod och smaka!

LARS-MARTIN LILJENVALL
Blommorna i en häck med vilda rosor gläder inte bara bina och deras anförvanter – frukterna hjälper också stannfåglarna att klara vintern. Den som vill kan själv plocka de härliga nyponen.

Så här om hösten lyser rönnbären och nyponen röda i markerna. I oktober månad är det tid att skörda dem vare sig man är en flygande fågel eller människa på strövtag. Då är också de sandgula hagtornen och de blå slånäbarna färdiga att plockas.

Det är nu tid att plantera buskar i trädgården för den som vill skörda vilda bär till kommande höst. Många av de anspråkslösa vilda arterna trivs i varje trädgård. Samtliga vildväxande bärväxter uppskattar en generös giva gödsel blandad med trädgårdsjord och komposterat växtavfall. Rötterna förkortas vid planeringen och skotten på grenarna kapas till en tredjedel för att underlätta tillväxten. Det är bara tranbär, lingon och blåbär som behöver surare jordar och därför kräver speciell torvberikad gödsel.

Germansk mispel

För små och medelstora trädgårdar finns upprättväxande arter eller små träd som exempelvis den germanska mispeln (*Mespilus germanica*) som lätt kan fås att växa och formas till en häck. Växten kan i gynn-

samma lägen bli upp till 4 meter hög. Den har mattgröna blad och cirka 5 cm breda, vita blommor. Arten härstammar från sydvästra Europa.

Bärväxthäckar vill växa fritt

Bärväxthäckar ska inte formklippas utan tillåtas växa fritt. Därför krävs mer utrymme för dessa arter än för de konventionella häckväxterna. En tumregel är att låta växten få en markyta på två tredjedelar av dess höjd. Högre arter som till exempel havtorn, berberis eller fläder kan sättas i bakgrunden i en trädgårdsplantering. Berghäggmispeln och den vanliga häggmispeln är attraktiva buskar för såväl bin som stannfåglar. De blommor överdådigt i maj med vita klasar och i september lockar busken med sina söta frukter.

Också de sötsura aromatiska stenfrukterna från havtornsbuschen, vilken kan bli närmare tre meter hög, liksom körsbärskornellens frukter, kan avnjutas naturella. Dessa buskar lämpar sig väl som solitärer i trädgården. Den låga anspråkslösa rosenkvitten är en förtjusande liten buske som ger små äppelfrukt på hösten. Av frukten kan man göra en välsmakande gelé.

Förringa därför inte de vildväxande, frukt bärande buskarna. Inte bara bin och stannfåglar uppskattar dessa naturens gåvor som pryder såväl trädgård som skogsmark.

Källa:

Fritt från Deutsches Bienen Journal, 22 (2014):9 18-19
Achim Werner, Redaktion Gartenflora

Se över era broschyrmaterial

Vi vill be föreningar och distrikt att se över sina broschyrmaterial för rekvisering av nya medlemmar. Det florerar fortfarande gamla broschyrer med felaktiga uppgifter ute i landet och som utdelas vid utbildningstillfällen.

För nya medlemmar gäller, from 1 februari 2014, att man går in via vår hemsida och registrerar sig, väljer lokal förening samt betalar medlemsavgiften. From 1 september 2014 betalar man även som ny medlem full medlemsavgift enligt beslut från 2014 års Riksförbundsmöte.

Kansliet

Ingemar till vänster får hedersutmärkelsen av föreningens ordförande Kristofer Östensson.

Biodlare i Nordmaling-Bjurholms Bf hedrades

Ingemar Andersson har under mer än fyrtio år varit en engagerad biodlare, kursledare och har dessutom förtjänstfullt deltagit i föreningens styrelsearbete. Han har tilldelats Biodlarnas hedersnål i silver. Utan människor som Ingemar skulle biodlingen i vårt närområde knappt existera, hur många nya biodlare han hjälpt igång går knappt räkna.

Tack Ingemar!

**Nordmaling-Bjurholms Bf
genom Kristofer Östensson**

Distrikt

Grannndistrikt är välkomna

Göteborgs och Bohus läns Biodlardistrikt bjuder in till en *Biodlardag* på Ljungskile Folkhögskola lör den 24 oktober kl 10–16. Tema för dagen är honung. Följande föredragshållare är klara i dagsläget: Viktoria Bassani och Lotta Fabricius Kristiansen.

Utställare finns på plats. För detaljerat program se distriktets hemsida www.bidistrikt-gob.se Anmälan till Eva Carlsson 0707-314 563 eller anmalan.bidistrikt.gob@gmail.com.

OBS! Sista anmälningsdag är 15 september. Preliminärt pris är 300 kr. Inbjudan går ut till alla fyra distrikten i Västra Götaland. Dagen sker i samverkan med Studieförbundet Vuxenskolan och Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Jönköpingsdistriktet har ett informationsstånd med aktiviteter runt honung på "Fruktens dag" lördagen den 26 sept i Brunstorps gård i Huskvarna. Allmänheten provsmakar och utser den godaste honungen från länet.

Föreningar

Grannföreningar är välkomna

Dalslands södra Bf Vi medverkar på *Bygdefesten* i Brälånda 12 sept.

Hela programmet finns på: www.skaffabi.nu

Göteborgs Bf *Biodlarträff* 17 sept kl 19. Program: Oxalsyreförsäljning, invintringsfrågor
Plats: Gunnilse gamla skola.

Lunds Biodlare *Temakväll* Invintring den 8 sept kl 19 på Linerogården.

Honungsförsäljning på Mårtenstorget den 26 sept. Kom till torget och sälj din honung.

Mölnåls Bf *Möte* tis 1 sept kl 18.30 Långåker Hembygdsgård, Källered. Bigårdsbesök, Myrsyrabehandling, information mm och servering.

Ragunda Bf *Årsmöte* den 15 nov kl 13 Gevägs bystuga. Tema: Årets godaste honung i Ragunda Bf. Ta med dig av din honung och tävla. Vi är alla provsmakare. Gott fika utlovas.

Sundbybergs och Spångaortens Bf *Veckoträffar* i föreningsbigården, Eggeby gård, varje ons kl 18 t o m 23 sept. Varje möte inleds med en 15 minuters frågestund för nybörjare. www.sundbybergsbf.se

Söderåsen Bf Tis 1 sept i Stenestad bibliotek kl 19 *Ämne: Bekämpning*.

Södra Inlands Bf Mån 7 sept kl 18 *Höstmöte* i den nya föreningsbigården vid Kringledammen. Adress Prästvågen 570. Föredraget börjar ca kl 18.30. Föredragshållare blir vår egen medlem Bo Hedin. Han skall berätta om sin resa till Polen i våras och om biodling där. Lotteri. Kaffe/te med tillugg till självkostnadspris. Alla intresserade är välkomna. Studieförbundet Vuxenskolan är medarrangör.

Södra Vätterbygdens Bf *Höstträff* vid bigården. Ons 9 sept kl 17 träffas vi och summerar biodlarsommaren. Ordföranden lämnar information om föreningen och distriktet. Oxalsyra finns att köpa. Föreningen bjuder på fika.
Tanums Bf *Höstmöte* den 3 sept kl 19 i Rabalshede Parken. Med tema invintring, varroabekämpning samt information om symbiotec behandling.

Föreningen bjuder på fika. Välkomna.

Tomelillaortens Bf

Öppen kupa var torsdagskväll kl 18 (om vädret tillåter). Detta är speciellt avsett för våra nybörjare. Vi undersöker binas mystiska värld med kunnig ciceron.

Var kväll serveras fika för 25 kr, korv kostar 10 kr och läsk säljs för 10 kr.

Västra Frölunda Bf *Medlemsmöte* ons 2 sept, plats Sjöbergen kl 18.

Medlemsmöte ons 16 sept, plats Sjöbergen klockan 18.

Välkomna Styrelsen

Örebro Bf *Arbetsmöten och passning* onsdagar kl 17–19 i Karlslund (4 km väster om Örebro). Pasaga Ramic 019-126799, Hans-Olov Andersson 019-252108.

Mickelmässmarknad söndag 20 sep kl 11–16. Kulinariskt äventyr, honungsförsäljning, visning av biodling och bihistoria.

Östra Sörmlands Bf *Medlemsmöte* onsdag 30 september kl 19 på Solberga gård. Se www.ostrasormlandsbiodlare.se.

Vi minns

Verner Smedberg
Alingsåstraktens Bf

Tony Ersson
Vallentuna-Väsby Bf

Lennart Olsson
Nysunds Bf

Birger Sjöholm
Boråsortens Bf och
Sjuhärads biodlardistrikt
Bengt Svensson
Göinge Bf

Ann Persson, Kalvkätte, och Gösta Svensson, Vena Hultsfred Biodlarförening, höll i bandet medan Per Falk i samma förening, klippte bandet. Därmed var visningskupan invigd.

Vena Hultsfred invigde visningskupa i trädgård

Vena Hultsfred Biodlarförening invigde en visningskupa på Kalvkätte Trädgård & Friluftsområde den 15 juli 2015.

Föreningen har en egen bigård där intresserade kan få tips och råd om biodling, men man vill på det här sättet sprida kunskapen om bin och deras betydelse till en bredare allmänhet. Hit, till Kalvkätte Trädgård i utkanten av Hultsfred, kommer många besökare under sommaren för att titta på och njuta av alla de växter som finns att beskåda varje dag dygnet runt.

Ann Persson, Kalvkätte Trädgård, välkomnade den nya bikupan: "Var kan en bikupa passa bättre än i en trädgård?"

Säljes material mm

Locketiketter. Flera sorter, enkelt att beställa, snabb leverans. www.honungssigillet.se

Biredskap Freddy Duwe, Vårsta Malmtorpsv. 19, 14771 Grödinge 070-5107054, info@freddyduwe.com
Öppettider se www.freddyduwe.com

Biredskap, Järbo Biodlarservice. Besök vår webshop eller vår butik och se vad vi har att erbjuda. Tel.0290 70277. www.jarbobiodlarservice.se
info@jarbobiodlarservice

Bi&Biodlingstillbehör
Smedgatan 1, Svedala.
Östra Industriområdet (vid Moltex)
Öppet: April-September
Måndag 15-18. Lördag 9.30-11.30
Övriga tider efter överenskommelse
Tel 040-160032, 040-162080,
0708-955030, 0708-955025.
Återförsäljare för Joel Svensson.
Samma priser som i katalogen.

Perforator "Perfekt" LN. Helt ny och oanvänd. 10 000:-. Småländska höglandet, 070-398 80 69 / Erik

Tråguppor Svea. Måttligt använda. 1500 kr/st 6 st Eva Johansson Alvesta morhult@hotmail.com 070-383 06 77

Snittavtäckare med ånggenerator säljes. 2200 kr Kent. 0708-966817.

Oxalsyraförångare SublimOX APF-Plus 230V med förvaringslåda, mått, två koppar och 50gr oxalsyra. 4400:-. Omvandlare för inkoppling till bilbatteri. 800:- Reservdelar finns. Fri frakt inom Sverige. www.energiprodukter.se 0703-614 615

Nytt och beg. slungsil, burkar, lådor, bottnar, lock, ramar mm. Ingemar Jeansson, Jönköping, 0704458560.

Bisamhällen

Svea och LN med drottningar 2014. 035-64037 (Halmstadsområdet)

Bidrottningar

Bidrott, gula, ita.
Odl efter renp sedan -62
Arne Håkansson 073-8058872

Vill du bli skribent i Bitidningen?

Reportage om vad som händer i föreningar och distrikt tas tacksamt emot. Bolla gärna idéer med redaktören. Bitidningen söker också personer som kan tänka sig att skriva mer regelbundet. Det kan till

exempel handla om att bevaka nyheter från myndigheter, biodlare, skriva reportage eller göra översättningar från utländska biodlartidningar. Hör av dig och berätta vem du är till anna.ahner@biodlarna.se.

Honung köpes! Vi hämtar grovsilad honung hos Dig, lånar ut tunnor och palltänkar. Snabb betalning - bästa marknadspris. Krav, ljunng och skogs betalas extra.
Mats Karlsson 070-2094950
Göran Sundström 070-5664268

Flytande vinterfoder för bin från Belgosuc ligger nära honungens egen sammansättning av sockerarter och ger bina en optimal matsmältning. Har sedan många år sålts framgångsrikt i Europa.

Välj dunk 14kg, hink 14kg, pallcontainer (som du får behålla) 1000/1300kg eller bulkbil.
Dessa produkter finns även som EU-ekologiska.
Prova foderdeg 1 eller 2,5kg som drivfodring efter slutskattning.

Beställningsdatum:	26/6	10/7	24/7	7/8
Leveransdatum:	11-12/7	25-25/7	8-9/8	22-23/8

Bra fraktpriser – Öppet för avhämtning i Oskarström ovanstående helger.

Lustgårdens Biodling, Christer Ledel, tel 035 175590.

www.lustgarden.biz

Vi tar vårt fulla ansvar för svensk honung!

Vi vill köpa din honung!

- Vi på SHF satsar på jämn och hög kvalitet till våra kunder.

- Erbjuder fördelaktiga trygghetsavtal
- Fortsatt bra ersättningsvillkor
- Stark ekonomisk grund

Kontakta oss redan idag!

Helena Linder, 0735-233 103
helena.linder@lindahls-handel.se
www.svenskabiprodukter.se

Magnus Spångberg, 0735-233 104
lagret@svensk-honungsforadling.se

- Sprider kunskap via Honungsskolan
- Vi köper din honung året runt
- Depåträffar med intressanta föredrags-hållare
- Satsning på kampanjen "Svenska bin"
- Satsar hårt på marknadsföring för att öka honungsintresset och värdet

– Svensk
Honungsförädling

– Svenska –
Biprodukter

FÖRBUNDEXPEDITIONEN

Borgmästaregatan 26, 59634 Skänninge
Tel: 0142-482000

Förbundssekreterare

Jonas Eriksson, 0142-482001
E-post: jonas.eriksson@bioblarna.se

Förbundsadministratör

Maj-Britt Järnvall, 0142-482002
E-post: maj-britt.jarvfall@bioblarna.se

Ekonomiansvarig

Anette Irebro, 0142-482003
E-post: anette.irebro@bioblarna.se

Bankgiro: 512-7113 (medlemsavgifter).
Bankgiro: 413-6149 (övriga betalningar).
Plusgiro: 86 85-0 (övriga betalningar).

Öppet: må-to: 08.00-16.00, fre: 08.00-14.00.
Lunchstängt 12.00 - 13.00.

BIHÅLSOKONSULENT

Preben Kristiansen. Tel 0142-482007.
E-post: preben.kristiansen@bioblarna.se

UTVECKLINGSKONSULENT

Peder Lilja

VIKARIERANDE UTVECKLINGSKONSULENT

Lotta Fabricius-Kristiansen. Tel 0142-482004.
lotta.fabricius-kristiansen@bioblarna.se

REDAKTÖR

Anna Ahnér – anna.ahner@bioblarna.se
Storgatan 41 G, 69632 Askersund
0142-482006

Prenumeration på BITIDNINGEN
Tidningen är en medlemsförmån för medlem-
mar i Biodlarna. Du kan också prenumerera
separat på Bitidningen. Du betalar då 500 kr för
ett helår (inom Sverige) på pg 86 85-0 till SBR.

Artiklar och mötesnotiser till BITIDNINGEN

Skickas till redaktörens adress. Författarna
ansvarar för innehållet i sina artiklar, som ej
behöver återge redaktionens eller förbundets
mening. Ett år efter utgivning av den tryckta
tidningen läggs denna ut på SBR:s hemsida
bioblarna.se

Annonser till BITIDNINGEN

Till Bitidningens redaktör. Se adresser och
telefon och e-post härintill. Annonsspriser se
information här nedan.

WEBBANSVARIG

Anna Ahnér, Tel 0142-482006.
anna.ahner@bioblarna.se

MODERATOR SBR:S FORUM

Mats Jedmo, 0705-633418
E-post: mats@vinningsstorp.se

Biodlarnas BIBLIOTEK

Ultunabiblioteket, SLU, Box 7071,
75007 UPPSALA. Tel vx 018-671000.
Låneböcker beställs genom ditt lokala bib-
liotek.

BIODLARNAS STYRELSE

Förbundsordförande

Marita Delvert,
Grevgatan 35, 11453 STOCKHOLM
Tel. 0736-737428.
marita.delvert@bioblarna.se

Vice förbundsordförande

Sture Käll, Målskog,
56391 GRÄNNA. Tel 073-8345016.
sture.kall@bioblarna.se

Styrelseledamot: Lars Hellander,
Gustav III:s väg 80, 16837 Bromma.
Tel 070-2163390.
lars.hellander@bioblarna.se

Styrelseledamot: Monica Selling,
Dale Prästgård 305, 47492 Ellös. 073-8458515
monica.selling@bioblarna.se

Styrelseledamot: Ingmar Wahlström,
Östra Karsbo 502, 37045 Fågelmara.
Tel 070-9929330.
ingmar.wahlstrom@bioblarna.se

Styrelseledamot: Hanne Uddling,
Vansö Rosenborg, 64592 Strängnäs.
Tel 073-3341418
hanne.uddling@bioblarna.se

Styrelseledamot: Viktoria Bassani,
Lilla vägen 12, 23591 Vellinge. 0706-249672
viktoria.bassani@bioblarna.se

Styrelseledamot: Richard Brolin
Karlagatan 24 A Lgh 1101, 53132 Lidköping
070-6692872. richard.brolin@bioblarna.se

Styrelseledamot: Ingevald Holmqvist,
Ostronstigen 8, 94135 Piteå. 070-3191451.
ingevald.holmqvist@bioblarna.se

Annonstaxa

KOMMERSIELLA ANNONSER

Ta kontakt med Bitidningens redaktion. anna.ahner@bioblarna.se
Tel 0142-482006.

Uppslag (två sidor): s/v 18.000:-, 4-färg 21.000:-.

Baksidan: format - hela sidan utom 7 cm överst av sidan: ej s/v, 4-färg 15.000:-.

Helsida (1/1): s/v 9.900:-, 4-färg 12.900:-.

Halvsida (1/2), format - 183 mm bred x 130 mm hög, 120 mm bred x 200 mm
hög, eller motsvarande: s/v 5.400:-, 4-färg 7.400:-.

Kvartssida (1/4), format - 183 mm x 65 mm, 120 mm x 100 mm, 57 mm x 210
mm, eller motsvarande: s/v 3.000:-, 4-färg 5.000:-.

Åttondelssida (1/8), format - 120 mm x 50 mm, 57 mm x 105 mm: s/v 1.700:-,
4-färg 3.000:-.

Sextondelssida (1/16), format - 120 mm x 25 mm, 57 mm x 50 mm: s/v 600:-,
4-färg 1500:-.

Mini-annons (1/32), format - 57 mm x 25 mm: sv/ 300:-, ej färg.

Färgsidor. Färg kan erhållas på alla sidor.

Rabatter. 3 på varandra följande identiska annonser ger 10% rabatt. 6 på var-
andra följande ger 25%.

Annonsmaterialet lämnas normalt i färdigmonterad form med eventuella
bildfiler och i aktuella fall färgfördelade sådana på CD-skiva (glöm ej typsnitten).
Det kan också lämnas som positivt pappersoriginal eller som film. Om materialet
lämnas i form av manuskript och bildoriginal uttas skanningskostnad för bilder
med 100:-/sv-bild och 250:-/4f-bild. För åttondelssideannonser och större tillkom-
mer dessutom i sådant fall layoutkostnad efter överenskommelse.

Publicering. Inskickad annons publiceras i nästkommande nummer med hänsyn
taget till datum för manusstopp, om inte angivelse om senare publicering anges.

RADANNONSER

Radannonser placeras löpade efter varandra och tillsammans i slutet av tidningen
under huvudrubriken "Marknadsplatsen". De samlas under ämnesrubriker. Inga
bilder tas in här.

Utseende. Stilen är fast, 7,5 p DIN, och spaltbredden 42 mm. Det ger ca 30 bok-
stäver per rad. Minimistorleken på en radannons är 2 rader/50 kr. De första 1-3
orden i annonsen blir i fetare stil. Det normala avståndet mellan två annonser
är en blankrad.

Betalning. Radannonser skall betalas in i förskott via plusgirot. Betala i god tid
så att annonsen kommer fram före manusstopp.

Pris: 25:-/rad. På radannonser ges ingen mängdrabatt.

Storlekar: Exempel: 2 rader (- 60 bokstäver) - 50:-, 3 rader (ca 61-90 bokstäver)
- 75:- och 4 rader (ca 91-120 bokstäver) - 100:- kr.

Gratis. Två radannonser/år om högst 3 rader är gratis för medlem.

Annonsmaterial. Gratisannonser mejlas eller skickas med post till redaktören.
Övriga radannonser skickas via plusgiro till SBR, pg 86 85-0, med annonstexten
angiven på blanketten. Ange antalet rader och antalet bokstäver. Radannonser
som inte får plats på meddelanderutan på inbetalningskortet kompletteras
med separat inskickad annonstext, via mejl eller brev. Betalning kan också ske
via plusgiro eller bank över internet. Då behövs separat inskickad text med mejl,
med uppgifter så att betalning och text kan identifieras att höra ihop. Ange noga
på inbetalningskort då sådant används och med annonstext, om denna skickas
separat, så att dessa kan identifieras att höra ihop.

Publicering. Om inget annat anges tas annonsen in i nästkommande nummer
med hänsyn taget till ankomsten och manusstopp.

Posttidning B — Bitidningen

Tryckort: Vimmerby

Obeställbar tidning återsändes till SBR:s exp.,
Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge.

Dit anmäles även adressändringar.

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen
med den nya adressen angiven på tidningens framsida,
dvs ej på adressidan.

Erbjudande från BiButiken:

Beställ på www.biodlarna.se eller ring Biodlarna direkt på telefon 0142-482000. • Alla priser inkl frakt.

• Undvik faktureringsavgift genom att betala säkert med konto/kreditkort i vår nätbutik.

• Vid betalning mot faktura tillkommer 30 kr i faktureringsavgift

Flagga på stativ

Art nr 53429

999 kr

Pris inkl frakt

Ordinarie pris: 1200 kr
inkl frakt

Beachflagga 230 x 58 cm i
behändig väska. Basplatta
medföljer. En trevlig
lösning för att på ett
enkelt sätt få maximalt
med uppmärksamhet.
Smidig att fälla ihop och
flytta. Utmärkt för
föreningen som vill synas!

Keps i armékepsmodell

Art nr 53620

99 kr

Pris inkl frakt

Ordinarie pris: 129 kr inkl frakt

Keps i armékepsmodell
Kraftigare material – 100 % bomull.
Svart keps med gul Biodlarlogo.
Metallspänne för att justera storlek.

Ståltermos

Art nr 53712

Ståltermos av mycket hög kvalitet.
Tillverkad i rostfritt stål med blå logo. Speciell stål-
bearbetning vid tillverkningen i kombination med högt
kvalitetstänkande vid vacuumisoleringen ger mycket
bra kyl & värmeegenskaper.
Ergonomisk isolerad skruvkork för enkel rengöring.

199 kr

Pris inkl frakt

Ordinarie pris: 270 kr
inkl frakt

